

IN MEMORIAM SZONDI LIPÓT

ÜNNEPI TUDOMÁNYOS ÜLÉS SZONDI LIPÓT SZÜLETÉSÉNEK CENTENÁRIUMÁN

A Szondi Lipót Emlékalapítvány kezdeményezésére 1993. április 14 és 17 között tudományos ülés keretében emlékeztünk meg a magyar pszichológia — ezen belül a mélylélektani irányzatok egyike —, a humángenetika és a gyógypedagógia originális mesterének születési centenáriumáról.

A tudományos ülés társrendezői: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, ELTE BTK Személyiség- és Klinikai Pszichológiai Tanszék, Ferenczi Sándor Társaság, Magyar Pszichoanalitikus Egyesület, Magyar Pszichológiai Társaság, MTA II. Osztály Pszichológiai Bizottság, Société Internationale Szondi (Dijon), Stiftung Szondi-Institut (Zürich).

Az ünnepi konferencia nyitóülésének színhelye a Magyar Tudományos Akadémia Roosevelt téri központi épületének díszterme volt, a többi előadás a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola színháztermében hangzott el. Sor került a tudományos rendezvény során emléktábla leleplezésére, annak a Mosonyi utcai volt kisegítő iskolának a falán, ahol 1926-tól 1940-ig Szondi a főiskola Kórtani és Gyógytani Laboratóriumát vezette. A személyes közelség sugárzott azokból a videofelvételekből, amelyek Szondival a zürichi években készültek. Az egyik — Forgách Péter interjúja az agg mesterrel — a magyar résztvevőknek különösen sokat jelentett, hiszen visszaemlékezése a hőskorra, az akkor volt, de sok ma is köztünk élő munkatársra igazi, személyes biográfiába zárt történelem volt. A konferencia során kiállítás mutatta be Szondi életének életrajzi adatait, műveit, kéziratban maradt vizsgálati szakvéleményeit, leveleit, tesztjegyzőkönyveit, az általa felvett családfákat. (A kiállítást P. Kenderessy Katalin rendezte.)

A tudományos ülés közel kétszáz résztvevőjének több mint a fele volt külföldi. Főleg Belgiumból, Svájcban, Franciaországból jött sok szakember, hiszen ezek azok az országok, ahol van a Szondi-tanításnak utóélete, ahol működnek a sorsanalízis tanításával, diagnosztikus és terápiás módszerei továbbfejlesztésével foglalkozó tudományos műhelyek. De jöttek Finnországból, USA-ból is.

A konferencia — megrendezéséhez az anyagi erőforrások biztosításával és magának az alapítványnak a létrehozásával — egy Brazíliába szakadt volt Szondi-tanítvány, a pszichológus Balázs Péter járult hozzá, aki hosszú évtizedek alatt megőrizte a karizmatikus Mester hatását és feladatának érzi az életmű tudományos feldolgozását, időtálló elemeinek továbbfejlesztését.

Pataki Ferenc volt az ünnepi ülés első szónoka és a konferencia megnyitója. Beszédében hangsúlyozta, jelképes értelme van annak, hogy a mind fizikai mivoltában, mind szellemében újjáépítkező Akadémia Szondi Lipót hazatérését falai között üdvözölheti. Az akadémikus világ — az egyetemeket is beleértve — és a lélektudományok közti viszony meglehetősen rögzös útra tekinthet vissza. A mélylélektani irányzatok, iskolák és a honi akadémikus tudományosság kapcsolata még zaklatottabb volt. Hol faji előítéletek, hol ideologikus kényszerek, hol fizikai távollét zavarta, gátolta ennek a kapcsolatnak szerves fejlődését és megnehezítette azt, hogy a lélektan elfoglalja méltó helyét az akadémiai diszciplínák körében. A továbbiakban Pataki Ferenc arról a szuverén görgről beszélt, amellyel gyakran a tudományos hagyománnyal szemben viseltetünk és hangsúlyozta, hogy rohanó posztmodern világunk méltatlan lesz a tudomány méltóságához és szellemiségéhez, ha nem ébreszti szakadatlanul azok emlékét és hagyatékát, akiknek vállain áll. Mindannyian előttünk járt generációk és előttünk járt génuszok vállain állunk, még akkor is, ha azt a történeti és tudományos hagyományt, amelyet örökölni vállalunk, olykor a kritika folytonossága révén tartjuk ébren. A hazai pszichológiai tudományos örökségnek egyik legjelentősebb alakja Szondi Lipót. A kor és a történelmi helyzet gyalázata, hogy közel fél évszázaddal ezelőtt az országot elhagyni kényszerült. Külföldi munkásságával szolgálta azt, hogy a magyar tudomány valóban jelen legyen mindvégig az európai és a nemzetközi szellem egyetemese közösségében. Ez a megemlékezés sokfajta rendeltetést teljesít. A hagyományok ébrentartása nem jelent azonban holmi mumifikációt és egyszerű tisztelgő főhajtást. Szakadatlanul inspirációért kell folyamodnunk mind a felmutatott tudományos eredményekhez, mind az emberi magatartás — a tudományban lehetséges emberi magatartás — mintáihoz és pél-

dáihoz. Szondi ösztönző hatása elevenen él, egy tetszhalott állapot után életre kelt a hazai tudományosság, a katakombaszerű létformákba kényszerültség után nyitott lehet a szellem minden irányban. A hazai empirikus kutatások és a nemzetközi kutatási eredmények összevetése is biztató jel a jövőre — hangsúlyozta Pataki Ferenc —, és azt kívánta, hogy a kongresszus szenvedélyes vitákkal, gazdag eszmecserékkel, a barátkozás és a kapcsolatok szövésével járuljon hozzá ahhoz az ügyhöz, amelyet az Alapítvány szolgál, s amelyet a Szondi nevét viselő nemzetközi intézmények és szervezetek képviselnek.

A konferencián közel negyven előadás hangzott el, arányosan eloszolva a magyar és külföldi résztvevők között. Az előadások a következő fő témacsoportok köré rendeződtek.

— Szondi élete és munkássága Magyarországon, a sorsanalízis születése (Benedek István), Szondi és a korabeli gyógypedagógia kapcsolata (Gordosné Szabó Anna). Mindkét előadás megjelent a Gyógypedagógiai Szemle 1993. július-szeptemberi, 3-as számában.

— Szondi élete és munkássága Svájcban 1944-től 1986-ig (Karl Bürki-Meyer), a Szondi-teszt sorsa Franciaországban (Alain Larome), Szondi munkásságának fogadtatása és továbbfejlesztése Belgiumban (Jacques Schotte).

— Szondi Lipót genetikai munkássága (Czeizel Endre) és humánbiológiai munkássága (Buday József). Utóbbi megjelent a Gyógypedagógiai Szemle 1993. július-szeptemberi, 3-as számában.

— Pszichometriai vizsgálatok a Szondi-teszttel. E témában az ELTE BTK Személyiség- és Klinikai Pszichológiai Tanszékének tanárai (Lukács Dénes és Vargha András) és tanítványaik (Viktor Mónika, Hári Ilona, Kardos Klára, Vargha Enikő, Császár Noémi) mutatták be a Szondi-teszt faktorainak elemzését tesztelméleti szempontból, majd egyes klinikai csoportokon — neurotikusok, deviáns serdülők, fiatal anyák — a Szondi-tesztben tükröződő személyiségjegyeket.

— A sorsanalízis mint értelmezési keret a pszichopátia és perverzió (Jean Kinable), a toxikománia (Philippe Lekeuche), az öngyilkosság, mint sors (Jean Méleon) megértésében, Szondi neuraszténiafelfogásának aktualitása (Moussong-Kovács Erzsébet).

— A sorsanalízis terápiás módszerei (Karl Bürki-Meyer), a Szondi-teszt használata rövid analitikus terápiában (Vikár György).

— A sokszínű előadásokat csak utólagosan soroltuk tematikus keretbe, a konferencián igen sokféle megközelítésből és felhasználási területről hangzottak el értékes előadások; pl.: a paroxizmalitás integrálása a zenén keresztül Bartók Bélánál (M. Ledoux); Boldogtalanság-e a boldogtalanság jelzése (Bagdy Emőke); Az ösztönsémák Piaget elméletén alapuló pszichogenetikai elemzése (Pierre van Meerbeek); Egy nap Bergen-Belsenben Szondi Lili naplója alapján (Magda Kerényi); Organikus és pszichés problémák összefonódása a Szondi-teszt tükrében (Csillag Mária). A felsorolás még így sem teljes.

A konferencián részt vevők közös nagy élménye volt, hogy az érdeklődés a három nap alatt nem lankadt. A lezáró kerekasztal vita összegezte és megfogalmazta a Szondi-életmű kutatásával, a teszt és a terápiás módszerek elemző vizsgálatával kapcsolatos tudományos feladatokat.

Lányiné dr. Engelmayer Ágnes
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola

A Szondi-centenáriumra készült és folyóiratunkhoz eljutott előadások, cikkek megközelítési iránya különböző, és eltérő a terjedelmük is. Van közöttük kongresszusi előadás összefoglalója és van terjedelmes empirikus tanulmány. Együttes megjelenésük mégis közös célt szolgálhat: hozzájárulhat Szondi Lipót munkásságának értékeléséhez, életbentartásához vagy továbbfejlesztéséhez. Úgy gondoljuk, egyaránt érdeklődésre tarthatnak számot — a csoportosítás sorrendjében említett — írások: így az előadás szövege, amely válaszolja Szondi életét és munkásságát Svájcban, az 1944—1986-os években; továbbá az előadás összefoglalója, amely a Szondi-teszt franciaországi sorsát ismerteti.

A Szondi-teszt és a pszichoanalitikus gyakorlat viszonyát két írás tárgyalja. Az egyik példával érzékelteti a Szondi-teszt felhasználási módját az analitikus pszichoterápiában; hangsúlyozza jelentőségét a rövid terápiában. Egy másik előadás elemzi, hogy mit jelenthet a Szondi-teszt felvétele a pszichoanalitikus pszichoterápia keretében. Mérlegeli a Szondi-gyakorlat és a (Lacan szerint értelmezett) pszichoanalízis összeférhetőségét.

Különös vállalkozás jellemzi a következő előadást, amely Piaget, a kognitív, illetve logikai fejlődésre vonatkozó elméletének „pszichogenetikai olvasatát” válaszolja fel: Piaget fejlődési szakaszait a Szondi-teszt vektoraival hozza kapcsolatba. Egy további előadás a Szondi-féle sorsanalízis értelmezését a genetikus nézőpontjából mutatja meg.

A Szondi-centenárium írásaihoz kapcsolódva közöljük Vargha András tanulmányát. Vargha András folyóiratunkban immár sorozatosan megjelenő munkáiban korszerű pszichometriai eljárásokkal vizsgálta, hogy a Szondi-tesztben az ösztön-irányulásokat képviselő faktorok mögött valóban egységes hatótényezők állnak-e, azok pszichometriailag megbízhatók-e. Jelenlegi cikkében azt mutatja be, hogy a 48 Szondi-képre adott rokonszerű válaszok mint „elemi tételek” felhasználásával miként szerkesztett pszichometriailag ellenőrzött, reliábilis skálákat, és miként igyekezett ezeket pszichológiai jelentéssel felruházni.

Szerkesztőség

IN MEMORIAM LIPÓT SZONDI

FESTAL SCIENTIFIC SESSION ON THE CENTENARY OF LIPÓT SZONDI'S BIRTH

Lipót Szondi was a prominent figure of the Hungarian psychology. He was the founder of fate analysis, one of the schools of psychology of depth launched by Freud. In the scientific session nearly forty Hungarian and foreign experts presented papers which showed the inspirative force of Szondi's ideas.

The main topics were as follows:

Szondi's life and work in Hungary, the birth of fate analysis, Szondi and special education of backward children;

Szondi's life and work in his second home, in Switzerland;

Szondi's work in human genetics;

Psychometric studies about Szondi Test;

Fate analysis as a frame of interpretation in understanding neurosis, psychopathy, perversion and suicide;

Therapeutic methods in fate analysis.

Six papers out the large scale choice completed by an exhaustive study about psychometric analysis of the Szondi Test are published in this issue of PSZICHOLÓGIA (see contents).